

Anmälan mot Karolinska institutet och urvalet till tandläkarprogrammet

Anmälan

NN har i en anmälan till Universitetskanslersämbetet anmärkt mot hur platsfördelningen vid urvalet till tandläkarprogrammet vid Karolinska institutet (KI) har gjorts. Han har bifogat en e-postkonversation mellan sig och KI samt ett brevsvår han har fått från universitetet. NN har anfört bl.a. följande.

Han har upptäckt att KI hanterar antagning på ett felaktigt sätt. Han har studerat statistik som visar att det alternativa urvalet till tandläkarprogrammet vid KI, TAPIL-kvoten, särbehandlas medan högskoleprovskvoten missgynnas av universitetets sätt att hantera antagningen.

Varje år söker KI tillstånd för att ge 50 procent av platserna till TAPIL-kvoten och de senaste tre åren har universitetet fått tillstånd men missbrukat det. Varje år ger de 50 procent av platserna till TAPIL och gör ett överintag på första urvalet, men vid andra urvalet gör de inget överintag eller bantar på högskoleprovskvotens platser med anledning av att de vid första urvalet gjorde ett överintag.

Vid andra urvalet fick TAPIL-kvoten 57 procent av platserna 2010, 54 procent av platserna 2011 och 56 procent av platserna 2012.

Med andra ord så är det i snitt sex platser fler än hälften av platserna som går till TAPIL-kvoten vid andra urvalet samt inför uppropet. Detta medför att de måste öka antalet platser på högskoleprovskvoten med sex platser för att få en rättvis fördelning och slippa passera 50 procents-gränsen.

Det här påverkar honom och många andra som söker till högskoleprovskvoten på ett negativt sätt. Det är antingen slarv eller ett sätt att kringgå reglerna.

Utredning

Universitetskanslersämbetet har anmodat KI att yttra sig över NNs anmälan.

Universitetskanslersämbetet konstaterar att så snart ett lärosäte har meddelat en sökande ett beslut om antagning är lärosätet bundet av beslutet och måste låta den antagna påbörja utbildningen. Av utredningen i ärendet framgår att KI, vid antagningen till höstterminen 2013, valt att göra ett s.k. överintag (om 110 platser) och att antalet "finansierade platser" varit 85. Syftet med överintaget har varit att undvika en omfattande reservantagning.

Universitetskanslersämbetet vill med anledning av anmälan ha svar på följande frågor:

1. Universitetskanslersämbetet utgår från att den fördelning beträffande antagningen till det första urvalet som beskrivits i utredningen stämmer. Ämbetet vill ha KI:s kommentarer till att fördelningen mellan betyg och högskoleprov (27 – 28) inte stämmer med vad som anges i Högskoleverkets beslut. Var vänlig ange om kommentaren föranleder några åtgärder för kommande antagningar.
2. Var vänlig bifoga de beslut som visar att överintaget bestämts till 110 platser vid urval 1 och till 98 platser vid urval 2 (i enlighet med vad som anges i enhetschefen AAs svar till anmälaren).
3. Var vänlig redogör noga för vilka åtgärder KI vidtagit i samband med urval 2. Ange antalet kvarvarande antagna till respektive urvalsgrupp innan urval 2. Ange därefter om ytterligare antagning skett i urval 2 och i så fall på vilket sätt och i vilka urvalsgrupper. Av KI:s svar bör framgå om anmälares påstående att mer än 50 procent av de platser som återstått direkt efter urval 2 gått till TAPIL-gruppen stämmer. Om uppgiften stämmer och KI direkt efter urval 2 betraktade antagningen som avslutad, kommentera hur förhållandet är förenligt med högskoleförordningens bestämmelser och Högskoleverkets beslut.
4. Om ytterligare antagning ägde rum mellan urval 2 och första kursens start, var vänlig redogör för hur det gått till. Gör motsvarande kommentar som i det fall att antagningen avslutades direkt efter urval 2.

Karolinska institutet har anfört bl.a. följande.

KI använder sig av så kallat överintag till samtliga program på grundnivå, och majoriteten av de övriga utbildningarna. Skälet är främst att det är fördelaktigt för både sökandena och lärosätet att så många som möjligt erbjuds plats så tidigt som möjligt. Det förebygger omfattande reservantagning vid terminsstart då många får svårt att tacka ja till erbjuden reservplats. Likaså hinner fler överväga sitt val och avstå plats inför det andra urvalet om man valt fel.

Frågorna 1 och 2.

I det första urvalet var antagningstalet 110 till 85 platser. Dessa fördelades med 55 platser (50 procent) till det alternativa urvalet TAPIL, och övriga 55 platser (50 procent) att fördelas av antagningssystemet till de resterande urvalsgrupperna för betyg och högskoleprov. I och med att det inte är ett jämt antal så fördelades antagningstalet med 27 till högskoleprovsgruppen och 28 till betygsgrupperna BI och BII.

I antagningssystemet fördelas platserna i ett urval med hjälp av en "urvalsmodell", som anger vilka urvalsgrupper som ska tilldelas platser, hur många procent av antagningstalet som ska fördelas till vilken grupp, och på vilken nivå de befinner sig i förhållande till

varandra. Till utbildning med alternativt urval anges även detaljerade antagningstal i block, vilket görs manuellt utanför urvalsmodellen.

Det innebär att det antal platser man ger till blocket "vanliga urvalsgrupper", sedan fördelas så nära idealvärdet som möjligt, procentuellt enligt urvalsmodellen, dvs. 50 procent till betygsgrupperna och 50 procent till högskoleprovsgruppen. Fördelningen inom betygsgruppen beror på antal behöriga sökande i respektive betygsgrupp.

Urvalsgrupp	Antal antagna studenter urval 1
BI	23
BII	5
HP	27
TAPIL	55
Summa	110

Fråga 3.

Inför det andra urvalet angavs antagningstalet 98 enligt önskemål från programmet. För att så långt det är möjligt motverka att urvalsgruppen TAPIL får fler platser än sina 50 procent valde KI att fördela antagningstalet så att blocket alternativt urval fick 48 platser och blocket med övriga grupper fick 50 platser.

Det är inte möjligt att på förhand överblicka eller förutse ett sannolikt utfall av urval 2. Utfallet beror bl.a. på hur de sökande svarat på sina erbjudanden om antagning och reservplaceringar, hur de prioriterat sin anmälan, om en stor del av de antagna är förstahandssökande osv. KI kan alltså inte förutse hur många nya sökande som kan antas i samband med urval 2 utifrån ja-svar. Antalet platser som besätts är även beroende av om de som antagits i första urvalet blir antagna till något sökalternativ som de prioriterat högre eller inte. Därför är det först efter urval 2 man kan analysera utfallet.

Urvalsgrupp	Antal antagna studenter urval 2
BI	19
BII	4
HP	22
TAPIL	54
Summa	99

Antalet antagna var 99 då en sökande rättades upp och inplacerades i efterhand, därav ytterligare 1 antagen utöver antagningstalet 98. 18 antagna personer föll bort mellan urval 1 och 2 och orsakerna kan, som tidigare nämnts, vara antingen att de inte tackade ja till platsen, alternativt ströks på grund av att de antogs till ett högre prioriterat sökalternativ i urval 2. Endast 1 av de 18 som föll bort var antagen genom TAPIL, övriga kvarstod som antagna. Därför antogs endast nya sökande i de urvalsgrupper där majoriteten av bortfallen skett, för att nå totalt 98 antagna i urval 2.

Urvalsgrupp	Nyantagna studenter urval2
BI	3
BII	1
HP	4
Summa	8

På grund av att många antagna i urvalsgruppen TAPIL valde att kvarstå med sin antagning från urval 1 samt att de heller inte antogs till något högre prioriterat sökalternativ, hade efter urval 1 och 2 fler än 50 procent av de antagna TAPIL som urvalsgrund.

Fråga 4.

Till uppropet den 26 augusti 2013 kom 96 studenter och ingen reservantagning ansågs behövas.

I efterhand kan KI konstatera att tandläkarprogrammet beslutat ett för högt antagningstal i förhållande till det bortfall av antagna per urvalsgrupp som uppstod. Istället för 85 studenter på utbildningen så registrerade sig 96 studenter på tandläkarprogrammets första termin.

Användningen av överintag

Utan överintag skulle platsfördelningen till tandläkarprogrammet varit enligt nedan.

Urvalsgrupp	Procentuell fördelning av platser	Antal platser på utbildningen
Betygsgrupper (BI, BII)	25 %	22
HP	25 %	21
TAPIL	50 %	42
Summa	85	85

Vid en jämförelse konstaterar KI att samtliga urvalsgrupper har, med de överintag som gjordes, fått lika eller minst lika många platser som deras urvalsgrupp skulle ha tilldelats utan något överintag. Om man ser till antalet platser som har tilldelats urvalsgrupperna under hela antagningsprocessen så överensstämmer platsfördelningen med det särskilda tillstånd KI har från Högskoleverkets beslut om att 50 procent av platserna får gå till det alternativa urvalet TAPIL.

Antal platser som tilldelats under hela antagningsprocessen

Urvalsgrupp	Urval 1	Nyttilldelade platser urval 2	Totalt antal tilldelade platser	Procentuell fördelning av tilldelade platser
Betygsgrupper (BI, BII)	28	4	32	27 %
HP	28	4	32	27 %
TAPIL	55	0	55	46 %
Summa	110		119	100 %

KI menar att enda sättet att säkra den ursprungliga procentuella fördelning mellan urvalsgrupperna i urval 2, är att inte göra något överintag alls, vare sig i urval 1 eller urval 2.

Eftersom bortfallet från antagning till registrering normalt ligger mellan 10-20 procent skulle ett stort antal platser i så fall tillsättas genom reservantagning i direkt anslutning till terminsstarten. Reserver ska kallas i tur och ordning per urvalsgrupp och många sökande deltar i flera urvalsgrupper. Vidare finns det ingen kontroll vid reservantagning för hur många utbildningar i Sverige en student kan antas till. I princip kan en student tacka ja till obegränsat antal reservplatser, platser som riskerar att lämnas tomma om det blir för sent att kalla in en ny reserv. Detta menar KI är till stor nackdel både för de sökande och för utbildningarna.

NN har kommenterat KI:s yttrande.

Tillämpliga bestämmelser

Av 4 kap. 3 § högskolelagen (1992:1434) framgår bl.a. att om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot ska urval göras bland de sökande.

I enlighet med 7 kap. 12 § högskoleförordningen (1993:100) ska det vid urval tas hänsyn till de sökandes meriter. Urvalsgrunder är

1. betyg,
2. resultat från högskoleprovet, och
3. urvalsgrunder som avses i 23§.

Av 7 kap. 13 § första stycket, samma förordning, framgår att vid urval till en utbildning ska platserna fördelas med

1. minst en tredjedel på grundval av betyg,
2. minst en tredjedel på grundval av resultat från högskoleprovet, och

3. högst en tredjedel på grundval av de av högskolan enligt 23 § bestämda urvalsgrunderna.

Av 23 §, samma kapitel, framgår att en högskola får, i den utsträckning som anges i 13 §, bestämma urvalsgrunder bestående av

1. andra särskilda prov än högskoleprovet,
2. kunskaper, arbetslivserfarenhet eller annan erfarenhet som är särskilt värdefull för den sökta utbildningen, och
3. andra för utbildningen sakliga omständigheter.

I enlighet med 15 §, samma kapitel, får Universitets- och högskolerådet, om det finns särskilda skäl, medge att en högskola vid urval till en viss utbildning får göra en annan platsfördelning än den som anges i 13 § och fördela platserna på grundval av någon eller några av de urvalsgrunder som anges i 12 §. Ett medgivande ska avse ett eller flera bestämda antagningstillfällen.

Högskoleverket, Universitets- och högskolerådets föregångare, beslutade den 11 december 2012, reg. nr 83-6198-12, bl.a. följande med stöd av 7 kap. 15 § högskoleförordningen med anledning av KI:s ansökan om tillstånd för annan platsfördelning till tandläkarprogrammet.

KI får tillstånd att fördela hälften av platserna till tandläkarprogrammet genom ett alternativt urval, som baseras på de sökandes resultat på det urvalsinstrument som beskrivs i ansökan.

Tillståndet gäller hälften av utbildningens platser, inklusive den andel som lärosätet själv kan besluta om. Av övriga platser ska hälften tillsättas via betyg och hälften via högskoleprovsresultat.

Tillståndet gäller från och med antagningen till höstterminen 2013 och till och med antagningen till hösten 2017.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Universitetskanslersämbetets uppgift är bl.a. att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Ett syfte med tillsynen är att värna om enskilda individers rättigheter genom att kontrollera att universitet och högskolor följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten.

Av högskolelagen framgår att ett urval ska göras bland de sökande om inte alla behöriga till en utbildning kan tas emot. Reglerna om urval finns i högskoleförordningen. Före den 1 december 1996 var friheten relativt stor för universitet och

högskolor att bestämma hur urvalet skulle gå till. I dåvarande 8 kap. 8 § högskoleförordningen (1993:100, ändrad genom SFS 1994:37) angavs vilka urvalsgrunder som skulle användas och att resultat från högskoleprovet inte fick användas som enda urvalsgrund för hela antagningen till en utbildning. Ett lärosäte kunde alltså för varje utbildning självt bestämma hur många platser som skulle fördelas på olika urvalsgrunder, så länge inte alla platser fördelades utifrån högskoleprovsresultat. De regler som infördes den 1 december 1996 har justerats i vissa avseenden under åren, men huvuddragen kvarstår: regeringen tvingar genom reglerna lärosätena att fördela platser på utbildningar som vänder sig till nybörjare med minst en tredjedel på grundval av betyg och minst en tredjedel på grundval av resultat från högskoleprovet. Reglerna möjliggör dock för Universitets- och högskolerådet (tidigare Högskoleverket) att medge en högskola att vid urval till en viss utbildning göra en annan platsfördelning. Ett sådant medgivande innebär att högskolan är skyldig att fördela platserna i enlighet med de andelar som anges i beslutet.

KI har tillstånd från Högskoleverket att fördela hälften av platserna till tandläkarprogrammet genom ett alternativt urval. Resterande platser ska fördelas med hälften via betyg och hälften via resultat på högskoleprovet.

KI har förklarat att man gör s.k. överintag till utbildningen. Det betyder att man antar fler sökande än det antal platser som lärosätet bedömt att det kan finansiera. Skälet är enligt KI att det är fördelaktigt för både sökande och lärosätet att så många som möjligt erbjuds plats så tidigt som möjligt. KI framhåller också att det förebygger omfattande reservantagning vid terminens start.

Vid den aktuella antagningen till höstterminen 2013 var antalet finansierade platser 85. Vid det första urvalet antogs 110 personer, 55 i den alternativa urvalsgruppen och 55 i urvalsgrupperna betyg och resultat från högskoleprovet. Vid det andra urvalet sänktes det antal personer som skulle antas till 98. Inför detta andra urval hade endast en person som antagits från den alternativa urvalsgruppen tackat nej till sin plats. Det betydde att 54 personer kvarstod som antagna från denna urvalsgrupp. 17 av de antagna i de övriga urvalsgrupperna hade tackat nej till sina platser.

KI har uppgett att man för att motverka att den alternativa urvalsgruppen skulle få mer än 50 procent av platserna valde att fördela de 98 platserna vid det andra urvalet så att den alternativa urvalsgruppen fick 48 platser och urvalsgrupperna betyg och resultat från högskoleprovet fick sammanlagt 50 platser. Genom en rättelse för en sökande kom det totala antalet antagna efter urval 2 att bli 99 i stället för 98. Eftersom det kvarstod 54 personer från den alternativa urvalsgruppen kunde den gruppen inte tilldelas fler platser. För att det totala antalet platser skulle bli 99 kunde endast $99 - 54 = 45$ sökande antas i urvalsgrupperna betyg och resultat från högskoleprovet. Dessa grupper har alltså slutligen tilldelats 46 procent av platserna medan den

alternativa urvalsgruppen fått 54 procent. Detta strider mot Högskolverkets beslut och de regler i högskoleförordningen som verkets beslut utgår från. Universitetskanslersämbetet är därför kritiskt till KI:s hantering av urvalet till den aktuella utbildningen.

Ämbetet noterar att KI hävdar att det enda sättet att säkra den procentuella fördelningen enligt Högskoleverkets beslut är att inte göra något överintag alls. KI har anfört att detta skulle vara till stor nackdel både för sökande och för utbildningen. Universitetskanslersämbetet har förståelse för lärosätets synpunkter och håller för troligt att ett urval med överintag enligt KI:s modell kan innebära ett effektivare resursutnyttjande. Högskoleförordningens urvalsregler och Högskoleverkets beslut måste dock följas. KI har möjlighet att vända sig till regeringen med en begäran om författningsändringar.

Universitetskanslersämbetet anmodar KI att senast den 3 november 2014 redovisa vilka åtgärder Universitetskanslersämbetets beslut föranleder.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande myndighetschefen Annika Pontén efter föredragning av verksjuristen Mattias Wandé i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand och seniora rådgivaren Gunilla Jacobsson.

Annika Pontén

Mattias Wandé

Kopia för kännedom till:

NN

Utbildningsdepartementet

Universitets- och högskolerådet